

برگی از تاریخ شیخ فضل الله نوری

سید جعفر حسینی اشکوری*

در بین نسخه‌های خطی کتابخانهٔ مدرسهٔ آیت الله بروجردی در نجف اشرف به نسخه‌ای از کتاب «المقنعه» شیخ مفید برخوردیم که در تملک شیخ ضیاء الدین نوری بوده و مهر بیضوی بزرگ کتابخانهٔ وی در برخی از صفحات آن نقش بسته است.

این نسخه به خط شرف الدین بن عبدالحسین بن احمد ملقب به عاشق کربلایی در ۱۸ محرم ۹۸۷ در احمد نگر هند کتابت شده است و در پایان چهل حدیث نبوی در فضائل امیرالمؤمنین علی علیه السلام را کاتب بدان افزوده است. نسخهٔ حاضر را به شماره (۲۴۱) ثبت نموده‌ام که در دفتر دوم فهرست این کتابخانه معرفی شده است.

در چهار برگ آغازین یادداشت‌های پراکنده‌ای به خط ضیاء الدین نوری آمده است و چنانچه تصریح کرده، بخشی از این یادداشت‌ها را بر نسخه‌ای از کتاب «الاقبال» ابن طاوس به خط پدرش مرحوم شیخ فضل الله نوری یافته و به نقل آنها بر نسخهٔ حاضر اهتمام ورزیده، و خود چند یادداشت بر مکتوبات پدر افزوده است. این یادداشت‌ها در بردارندهٔ اطلاعات ارزنده‌ای در خصوص برخی از تاریخ مسافرت‌های شیخ و بیان ولادت و وفات برخی از فرزندان و نزدیکان اوست که به نظر رسید انتشار آنها در این گرامی مجله، دوستداران این رشته را به کار آید.

**نقش و شروع به موالید در ظهر این کتاب مقنعه شیخ مفید، ابتدا به تحریر
گردید مؤرخ ۶ شعبان سنه ۱۳۲۵**

صورت تواریخی که حضرت حجة الاسلام و المسلمین آية الله فی العالمین آقای والد حاج شیخ فضل

* فهرست‌نگار، نسخه‌پژوه و پژوهشگر کتابخانه مجلس

الله روحی فداه در ظهر کتاب اقبال خطی ضبط فرموده‌اند:

تاریخ شرفیابی ارض اقدس: خروج از تهران ۵ ذی القعدة الحرام ۱۳۱۰، ورود به ارض اقدس ۵ ذی الحجة الحرام ۱۳۱۰، خروج از ارض اقدس به سمت تهران ۵ ربیع الاول ۱۳۱۱، ورد به تهران ۵ ربیع الثاني ۱۳۱۱.

تاریخ فوت مرحوم آقا ملا عباس و مرحومه والده عیالشان: تاریخ وفات مرحوم والد ملا عباس رحمة الله علیه روز یکشنبه ۲۴ رجب ۱۳۰۲، تاریخ وفات مرحومه والده ۱۷ محرم الحرام ۱۳۰۲.

حرکت از سامراء والد شیخ فضل [الله] روحی فداه ۱۳ محرم الحرام ۱۳۰۲.

تاریخ وفات مرحوم مغفور آية الله فی الارضین حجة الاسلام و المسلمین سیدنا الاستاد حاج میرزا حسن شیرازی - طاب ثراه - در شب چهارشنبه ۲۴ شهر شعبان المعظم موافق سنه ۱۳۱۲، و تاریخ وصول خبر به تهران عصر پنجشنبه ۲۵ شهر شعبان سنه ۱۳۱۲، لقد أقاموا عزائه فی الطهران بما لایین رأی و لا أذن سمعت و لا یمائله الأيام، لقد نقل لی بعض أهل الاطلاع بزیادة مجالس العزاء علی ألف، و لعمری انه کان حقیقاً كذلك.

تاریخ وفات مرحومه خدیجه خانم بنت شیخ فضل الله در عشر آخر محرم ۱۳۱۰ در لویزان به مرض وبا، مقبره‌اش در معصومه قم در حجرات صحن جدید.

تاریخ ولادت عماد الدین ولد شیخ فضل الله در تهران بین الطلوعین روز ۸ ربیع الاول ۱۳۰۴.

تاریخ تولد خدیجه بنت شیخ فضل الله در نجف اشرف روز پنجشنبه ۲۴ ماه مبارک رمضان تقریباً دو ساعت از طلوع آفتاب گذشته موافق سنه ۱۲۹۱.

تاریخ ولادت آسیه‌الملقبه به انیس الشریعة بنت شیخ فضل الله شب ۱۷ صفر الخیر سنه ۱۳۰۶ در تهران.

تاریخ ولادت بتول خانم بنت شیخ فضل الله در تهران شب ۴ محرم الحرام سنه ۱۳۰۸.

به تاریخ دو ساعت به صبح مانده از شب سه شنبه ۱۹ شهر صفر الخیر سنه ۱۲۹۶ در بقعه مطهره سامرا زهرا بنت شیخ فضل الله نوری متولد شد.

تاریخ ولادت محمد هادی ولد شیخ فضل الله روحی فداه و حفظه من شرور الاعادی در بلد طیبه سرمن رأی ساعت هشت از شب پنجشنبه ۲۶ شهر ربیع الثاني سنه ۱۳۰۲.

تاریخ ولادت عزیز ابوالقاسم ولد مهدی روز پنجشنبه ۱۸ شعبان المعظم سنه ۱۳۱۲ در باغ سادات اخوی.

تاریخ ولادت عزیز مهدی ولد شیخ فضل الله - روحی فداه و جعله الله من أنصار سمیه علیه السلام - در اوان مجاورت به سامراء ظهر روز شنبه ۲۳ شهر شوال سنه ۱۲۹۳، قال بعض الأجلة فی تاریخه فی قصیدته:

المولود به کل الحق ظهر: ۱۲۹۳

تاریخ ولادت عزیزم صفیه بنت شیخ فضل الله در بقعه مطهره سامراء در ۸ ماه ربیع المولود بعد از ظهر

موافق ۱۳۰۰.

خدیجه ۱۲۹۱، مهدی ۱۲۹۳، زهرا ۱۲۹۶، ضیاء الدین ۱۲۹۷، محمد باقر ۱۳۰۲، عماد الدین ۱۳۰۴، صفیه خانم ۱۳۰۰.

لقد رزقنا الله جل جلاله فی لیلۃ الاثنين الموافق للواحد والعشرين من شهر شوال المكرم من سنة سبع وتسعين من بعد الألف و المائتين من الهجرة النبوية من بركات مجاورة مشاهد الأئمة الطاهرين - عليهم السلام - فی البلدة الطيبة سامراء - على ساكنها آلاف الثناء - ولداً سميناً بأمر من له روحى فداه بضياء الدين ولد شيخ فضل الله نورى، اللهم احفظه و بلغه الى ما انا من عافية الدنيا و سلامة الدين و استعمله فيما يرضيك، و أنشأ بعض الفضلاء من السادة الأجلة فى يوم السابع من ولادته فى مجلس عقيقته هذين البيتين فى تاريخه من طبعه الى الأحرار:

خداوندت يکى فرخنده فرزند

عطا فرموده کو را نيست مانند

خرد از بهر تاريخش چنين گفت

ضياء الدين حجاب از چهره افکند

وقفه الله لما يحب و يرضى.

تاریخ حرکت به سوی مکه معظمه از تهران یوم پنجشنبه پنجم شهر شوال ۱۳۱۹، ورود به مکه شب چهارم ذی الحجة الحرام ۱۳۱۹، خروج از مکه جمعه غرة محرم الحرام ۱۳۲۰، ورود به مدینه طيبة یکشنبه ۱۷ محرم، خروج از مدینه ۴ شهر صفر، ورود به نجف اشرف بعد از ده روز، قرآنیته (قرنطینه) ۲۸ شهر ربیع الاول ۱۳۲۰، ورود به تهران ششم شهر رجب ۱۳۲۰، حاج شیخ فضل الله نوری.

تاریخ منقول از سایر نقاط حال تحریر مورخه ۱۳ شعبان ۱۳۲۵

به مرحمت باری تعالی نعمت مولود عزیزم میرزا محمد تقی الملقب به عماد الدین در یک ساعت به ظهر مانده، یوم پنجشنبه ۳ شهر ربیع المولود سنه ۱۳۱۹ هجری ظاهر گردید.

تاریخ تولد نورچشم عزیز میرزا ابراهیم ایدہ الله تعالی إلى الصراط المستقیم و نور الله قلبه بنور اليقين در شب چهارشنبه هشتم شهر جمادى الاولى سنه ۱۳۲۰ در ساعت هفت از شب، بعضی از دوستان نظر به مودت قلبی به فکر ماده تاریخ مولود..... از قرآن مجید این آیه شریفه مطابق افتاد، خصوص به قرائت اهل البيت: بسم الله الرحمن الرحيم ان من شيعه على لابراهيم الآيه، ممکن همین سجع بهر این طفل گردد. حرکت بنده از تهران به عتبات عالیات به تاریخ یوم شنبه ۱۱ شهر رجب سنه ۱۳۲۱، ورود به کرمانشاه دوشنبه پنجم شهر شعبان، حرکت از آن جا یوم شنبه همان هفته، ورود نجف اشرف یوم غرة ماه مبارک رمضان.

من الله جل جلاله فی الساعة الرابع (کذا) من اليوم الأحد الموافق للعشرين من شهر ربیع المولود سنه ۱۳۲۲ و بركات أمير المؤمنين عليه السلام و الأئمة الطاهرين عليهم السلام فی السنة الاولى من تشرفى الى النجف الأشرف تولدت المساة بعذراء و الملقبة بأشرف الشريعة أو شريفه خانم.

تاریخ فوت مرحوم ثقة الاسلام حاجی میرزا حسین جد طاب ثراه العشرين من شهر جمادى الثانية سنه

۱۳۲۰.

فوت نور چشم میرزا ابراهیم بتاریخ یوم پنجشنبه ۲۳ شهر ربیع الثانی سنه ۱۳۲۲. من من الله تعالی اول حقیقی طلوع شمس از افق یوم چهارشنبه اول رجب سنه ۱۳۲۵ متولد گردید مولود مبارک مسماست به نرجس خانم الملقب به قمر الشریعة.

در عصر ۱۳ رجب ۱۳۲۸ یک ساعت به غروب مانده در تهران در میدان توپخانه سمت غرب آن مجاهدین مشروطیت بعد از استنطاق در عمارت دربار مرحوم حاج شیخ فضل الله نوری - طاب ثراه - [را] به دار کشیدند، حاج شیخ علی یزدی ماده تاریخ در کربلای معلی انشاد نموده.

من من الله تعالی و فضله یوم لیلة شنبه ۱۴ ربیع الاول سنه ۱۳۲۸ دو ساعت از شب در نجف اشرف خانه معین بوشهر، خداوند ولد ارجمند مسمی به فضل الله الملقب به عز الدین.

مرحومه صفیه خانم ملقبه به زینت الشریعة بنت مرحوم شهید نوری به تاریخ ۱۲ محرم ۱۳۲۹ به مرض حله (?) و از کثرت صدمات دار فانی را وداع نمود، اللهم احشرها مع الأئمة الأطهار و آبیهما.

از مرحمت الهی و لطف پروردگار در یوم پنجشنبه ۳ شهر رجب ۱۳۳۰ ساعت سه و نیم از دسته مولود مسمی به حسین و ملقب به معز الدین مرحمت شد در کاظمین در خانه سلمان چلبی.

یوم ۲۴ جمادی الثانی سنه ۱۳۲۹ در کاظمین مولود مسمی به فضل الله ملقب به عزالدین در خانه صبیبة مرحوم آقا سید صادق فوت کرد. الاحقر ضیاء الدین النوری.

یوم شنبه ششم شهر شعبان ۱۳۳۳ هجری مطابق ۲۶ برج جوزا مواضع قمر سنبله ساعت پنج و ربع الی چهل دقیقه از الطاف الهی و توجه امام عصر عجل الله فرجه در خانه بیرونی بزرگ مرحوم آقا - قدس سره - در اطاق نزدیک حمام خرابه طرف شرق مولود ذکور مرحمت شد. اسمش فضل الله و لقبش به نور الدین، خداوند متعال موفق او را فرماید که از انصار امام زمان گردد و از حُماة دین محمدی و متشرع و از علماء ربانی. حرره الاحقر ضیاء الدین النوری.

لیله ۱۳ شهر رجب سنه ۱۳۳۶ ساعت هفت از شب در بیرونی بزرگ مرحوم آقا - قدس سره - در اطاق شرقی خانه به عنایت الهی و مرحمت خداوندی فرزندی خدیجه خانم متولد گردید، خداوند با عمر راحت پیرش کند. الاحقر ضیاء الدین النوری.

فوت علیه مرحومه سکینه خانم صبیبة مرحوم حاج میرزا حسین نوری لیله بیست و هفتم شهر صفر الخیر هزار و سیصد و چهل و دو ۱۳۴۲ ساعت هشت از شب. الاحقر ضیاء الدین النوری.

